

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 10 (Mart/March 2023), s. 648-662.
Geliş Tarihi-Received: 03.03.2023
Kabul Tarihi-Accepted: 20.03.2023
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1259791

Türkiye Türkçesi Ağızlarında "Topallık" Kavram Alanı

Conceptual Field of "Lameness" in Turkish Dialects of Turkey

Ömer GÜVEN*

Öz

Kavram alanı, sözcüklerin anlamını temel alan ve birbiriyle benzeşen sözcükleri inceleyen bir dil alanı kuramıdır. Alman dil bilimci Jost Trier tarafından geliştirilen bu kuram daha çok kelimelerin eş anlamlı, yakın anlamlı veya anlam yönüyle birbirini tamamlayan yönlerini ele alır. Kavram alanı kuramına göre, kelimelerin kavramsal değeri ancak buldukları alan içerisinde belirlenebilmektedir.

Bu çalışmada Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan "topallık" kavram alanı belirlenmeye ve tespit edilen söz varlığı toplu olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmada kaynak eser olarak Derleme Sözlüğü kullanılmıştır. Derleme Sözlüğü taranarak topallık kavram alanına giren söz varlığı tespit edilmiştir. Derleme Sözlüğü'nün yanında ağızlarla ilgili çeşitli eserler de taranmış, Derleme Sözlüğü'nde olmayan söz varlığı da çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmada kısa bir inceleme bölümünün ardından tespit edilen topallık kavram alanına giren söz varlığının alfabetik listesi verilmiştir. Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili çalışmaların daha çok belli bir ağız bölgesinin ses ve şekil bilgisi özelliklerinin belirlenmesi ile söz varlığının tespit edilmesi şeklinde olduğu görülür. Buna karşın ağızların tematik olarak ele alınıp incelendiği çalışmalar ise oldukça sınırlıdır. Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili tematik çalışmaların yapılması sonucunda ağızlardaki kavram alanları belirlenebilecektir. Bu sebeple Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili tematik çalışmalara büyük ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Türkiye Türkçesi ağızları, kavram alanı, söz varlığı, topallık.

Abstract

Conceptual field is a language domain theory that is based on the meaning of words and examines words that are similar to each other. Developed by the German linguist Jost Trier, this theory mostly deals with the aspects of words that complement each other in terms of synonyms, close meanings or meanings. According to the concept field theory, the conceptual value of words can only be determined within the field in which they are located.

In this study, it has been tried to be determined conceptual field of "Lameness" in Turkish Dialects of Turkey and to be put forward the detected vocabulary collectively. Derleme Sözlüğü was used as a source work in the study. Vocabulary included in the conceptual field of lameness was determined by scanning the Derleme Sözlüğü. In addition to the Derleme Sözlüğü, various works related to dialects were also scanned, and the vocabulary that was not in the Derleme Sözlüğü was included in the study, too. In the study, after a short review section, an alphabetical list of the vocabulary included in the conceptual field of lameness is given. It is seen that the studies related to the Turkish Dialects of Turkey are mostly in the

* Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: omer.guven@amasya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9376-3538.

form of determining the sound and shape information characteristics of a certain oral region and determining the presence of speech. On the contrary, the studies in which the dialects are considered and examined thematically are quite limited. As a result of thematic studies related to the Turkish dialects of Turkey, the concept areas in the dialects will be determined. For this reason, there is a great need for thematic studies related to the Turkish dialects of Turkey.

Keywords: Turkish dialects of Turkey, conceptual field, word stock, lameness.

Giriş

Dil insanlar arasındaki iletişimi sağlayan en temel ve en gelişmiş araçtır. İnsanlar dil dışı bazı yöntemlerle de iletişim kurabilirler. Ancak bu iletişim son derece sınırlıdır. İnsanların birbirleriyle iletişim kurabildikleri en gelişmiş araç dildir.

Dille ilgili önemli bir tanımlamayı Muharrem Ergin yapmıştır. Muharrem Ergin'e göre dil; insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kuralları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milletin arasında birleşmeyi sağlayan, koruyan ve milletin ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerin bir araya gelmesi ile örülmüş güzel bir yapı; temeli belirsiz çok eski zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir (2011, s. 4).

Her milletin kendine özgü kuralları olan bir dili vardır. Bir milletin ruhu ve yaşama biçimi dilinde şekillenir. Bir milletin dilini inceleyerek yaşam tarzı hakkında fikir sahibi olabiliriz. Çünkü dil uzun zaman içinde tarih, coğrafya, kültür, medeniyet ve çeşitli sosyal etkilerin altında bütün toplumların ortak düşüncesinden meydana gelmiştir. Dili toplumdan ve kültür unsurlarından ayrı düşünmek mümkün değildir. Toplumun en küçük zerresi bile dil ile ilişkilidir. Toplumların edebiyatı, felsefesi, güzel sanatları, gelenekleri, görenekleri, kısacası kültürü dil ile bir bağlılık içerisindedir. Bu değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılması tamamen dil denilen iletişim aracı ile olur (Özkan vd., 2006, s. 31).

Kavram alanı¹ Alman dil bilimci Jost Trier tarafından geliştirilen bir dil alanı kuramıdır. Sözcüklerin anlamını temel alan ve birbiriyle benzeşen sözcükleri inceleyen kavram alanını Berke Vardar "bir sözlüksel alanda anlatımını bulan anlamsal alanın dış gerçeklik düzlemindeki kavramsal karşılığı" şeklinde tanımlar (2007, s. 132-133).

Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü adlı eserinde Mehmet Hengirmen ise kavram alanı hakkında şu değerlendirmeleri yapar: "Birbirine yakın, birbirini çeşitli açılardan bütünleyen, aralarında ortak bir bağ bulunan kavramların oluşturduğu bütünlüktür. Örneğin sevmek, hoşlanmak, beğenmek, hayran olmak, takdir etmek, imrenmek, âşık

¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Jost Trier, (1969). *Kelime Alanları ve Kavram Alanları Üzerine*. (Çev. Hüseyin SESLİ). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları; Doğan Aksan, (2004). *Kelime bilimi ve Anlambilimi Ölçütlerinden Yararlanarak Bir Yazı Dilinin Eskiliğini Saptama Yolları I: Kavram Alanı - Kelime Ailesi İlişkileri ve Türk Yazı Dilinin Eskiliği Üzerine. Dilbilim ve Türkçe Yazıları*. Ankara: Multilingual Yayınları. s.110-119; Servet Karçıga, (2015). *Dede Korkut Kitabı'nın Anlam Bilimsel Çözümlemesinde Kavram Alanının Rolü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi); Hülya Aşkın Balcı, (2019). "Dilbilimsel Açıdan Argoda 'Kabadayı' ile İlgili Sözcüklerin Kavram Alanı". *I. Uluslararası Beydağı Sosyal ve Beşerî Bilimler Kongresi Kitabı*. 111-121; Emrah Bozok, (2021). *Temizliğin Türkçesi Tarihi ve Çağdaş Türk Lehçelerinde Temizlik Kavram Alanı*. İstanbul: Hiperyayın; Asiye Çınar, (2021). *Kutb'un Hüsvre ü Şirin'inde Adların Kavram Alanı*. Elâziğ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi; Betül B. Oğuz, (2021). "Türkçe Sözlüklere Göre "Salgın" Kavram Alanı". *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 19 (1). 233-252; Gonca Gül İslam Batu, (2019). *Tarama ve Derleme Sözlüğü'nden Hareketle Güzellik Kavram Alanı Üzerine Bir İnceleme*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi; Arda Karadavut, (2022). "Eski Uygurca Budist Metinlerde "Sonsuz" Kavram Alanı". *Karadeniz Araştırmaları*. XIX/75. 909-922; Ümmügülüm Bicer, (2021). *Türkiye Türkçesi Ağzlarında Ölüm Kavram Alanına Ait Söz Varlığı*. Çorum: Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

olmak gibi fiillerin ait oldukları kavramlar için böyle bir kavram alanından söz edilebilir" (Hengirmen, 1999, s. 246).

Kavram alanına dair çok sayıda tanım yapılsa da söz konusu tanımlar genellikle "birbiriyle ilişkili ve birbirine yakın kavramların, eşanlamlıların, içinde düşünüldükleri alan" ifadelerinde birleşmektedir. Türkçede bıkmak-bezmek usanmak-bıkkınlık getirmek, usanç, bezginlik, bıkkınlık... ögelerinin bir kavram alanı içinde düşünülebilecekleri muhakkaktır (Aksan, 1989, s. 111).

Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topallık Kavram Alanı adlı bu çalışma esasında tematik bir çalışmadır. Çalışmada Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan topallık kavram alanı tespit edilmeye çalışılmıştır. Literatür incelendiğinde, Türkçede çeşitli tematik çalışmaların yapılmış olduğu görülür. Ancak Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili tematik çalışmaların varlığı son derece sınırlıdır. Türk dilinin pek çok gizli hazinesini bünyesinde barındıran Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili daha kapsamlı çalışmaların yapılması pek çok yeni söz varlığının tespit edilmesini ve kayda geçmesini sağlayacaktır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topallık Kavram Alanı adlı bu çalışmada, [Türkiye Türkçesi] ağızlarında kullanılan "topallık" kavram alanı belirlenmeye ve tespit edilen söz varlığı toplu olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada kaynak eser olarak Derleme Sözlüğü² kullanılmıştır. Derleme Sözlüğü³ taranarak topallık kavram alanına giren söz varlığı tespit edilmiştir. Derleme Sözlüğü'nün yanında ağızlarla ilgili çeşitli eserler de taranmış, Derleme Sözlüğü'nde olmayan söz varlığı da çalışmaya dâhil edilmiştir. Taranan bu eserlerin başında "Derleme Sözlüğüne Katkılar" başlığını taşıyan yayınlar bulunmaktadır.⁴ Bu yayınların taranmasıyla Derleme Sözlüğü'nde yer almayan topallık kavram alanına ait söz varlığı da çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunun yanında ağızlarla ilgili yapılmış bazı kitap, makale ve tez çalışmalarından da tespit edilen örnekler alınmıştır. Taranan bu çalışmalardan alınan söz varlığının yanında hangi kaynaktan alındığı belirtilmiştir. Çalışmada kısa bir inceleme bölümünün ardından tespit edilen topallık kavram alanına giren kelimelerin alfabetik listesi verilmiştir.

Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topallık Kavram Alanı adlı bu çalışmada görüldüğü üzere Türkiye Türkçesi ağızları topallık kavram alanı açısından oldukça zengindir. Tespit edilen söz varlığı çeşitli açılardan tasnif edilmek istenirse şu başlıklar görülebilir:

Fiiller:

ağdırmak (I): Topallamak, aksamak

astırmak: Hafif topallamak, aksamak. (DS I, 348)

burutmak (II): Topallamak, aksamak.

gığıştırmak: Topallamak.

lekmek: Aksayarak yürümek. (DS IV, 3072)

parpazlamak (I): Sendeleyerek yürümek. (DS V, 3400)

² Örneklerin alındığı kaynak için bk. *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-II-III-IV-V-VI*. 3. bs. (Birleştirilmiş tıpkıbasım), Ankara: TDK Yayınları.

³ Her ne kadar bazı araştırmacılar tarafından Derleme Sözlüğü'nün Anadolu'da varlığını sürdüren ağızların zenginliğini tam olarak yansıtamadığı dile getirilmiş (Gülensoy 1999: 20) olsa da, bugün, *Derleme Sözlüğü* ağz sözlükçülüğünün temel kaynağı durumundadır.

⁴ Bu çalışmaların toplu olarak görülebileceği bir yayın için bk. Ömer Güven, (2014). "Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar II". *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 5, 299-315.

sektelemek: Sıçrayarak yürümek. (DS V, 3575)

taşrakmak: Ayağını taşa çarpıp incitmek, topallayarak yürümek. (DS V, 3843)

yargılamak: Bir yana aksamak. (DS VI, 4185)

yemelemek: Topallamak.

yepelemek (III): Topallamak.

zeklemek (I): Tek ayakla yürümek, sekmek. (DS VI, 4359)

İkilemeler:

abaz abaz yürümek: Büyük adımlar atarak, sallapati yürümek.

heldir hüldür: Düzensiz bir biçimde, sallanarak yürüme.

gıygışık gıygışık: Kalçası ya da beli ağrıyan kimsenin aksayarak yürümesini anlatır.

öbelek öbelek: Aksayarak, topallayarak (yürüyüş için).

öbül öbül: Dört ayak (yürüyüş için).

öcül öcül yürümek: Paytak paytak yürümek.

yekdiri yekdiri: Topallaya topallaya.

Topal kişilere verilen lakaplar:

algın (I): Kötürüm.

çövdürmeç: Sakat, topal.

kıccık: Topal.

kırdırayak: Topallayarak yürüyen (kimse).

maytah: Topal.

mırık (III): Topal.

savak (II): Topal.

ulok: Kötürüm.

yanbal: Topal.

yanbastı (I): Topal, aksak.

yekidik: Topal, aksak.

Dengesiz Yürüme ile İlgili Terimler:

abusalak: Yamuk yumuk yürüyen.

bükdelek: Eğilip bükülerek yürüyen.

çalçar: Eğri yürüyen, yürürken bacakları dolaşan (kimse).

çöndül: Sağlıksız, biçimsiz, bozuk (yürüme için).

debez: Yürürken sendeleyin.

lekmek: Aksayarak yürümek.

parpazlamak (I): Sendeleyerek yürümek.

Hayvanlarda Görülen Topallıkla İlgili Terimler

mıhlama (II): Nallanan hayvanlarda yanlış vurulan çivi nedeniyle olan topallık.

kurutma: At, eşek ve sığırların bacaklarında olan tutukluk, aksaklık.

yelkoma: Öküzlerde geçici topallık.

Topallık kavram alanına ait söz varlığında derecelendirme ifadeleri de yer almaktadır. Yani topallığın hafif olması, aşırı olması gibi derecelendirmelerin varlığı derlenen malzeme içinde önemli bir yer teşkil etmektedir.

ağsak: Topal, hafifçe topallayan, aksak.

astırmak: Hafif topallamak, aksamak.

avsak (II): Hafif topal, aksak.

cantırık: Hafifçe aksayıp yan yan yürüyen kişi.

yekdel: Hafif topal, aksak

uçurum (I): Aşırı topal.

Türkiye Türkçesi ağızlarında Türk dilinin tarihî devirlerine ait pek çok dil verisini bulmak mümkündür. Bu kullanımlar topallık kavram alanına giren söz varlığında da görülür. Tarama Sözlüğünde yer alan bazı söz varlığı aynı anlamda Derleme Sözlüğünde de varlığını sürdürmüştür.

ağsak: Topal, hafifçe topallayan, aksak. (DS I, 111) (krş. TS I, 56)

ağsamak: Topallamak, aksamak. (DS I, 112) (krş. TS I, 57)

küt olmak (I) [kut olmak, kütelmeg]: Kötürüm olmak, bacakları tutmamak. (DS IV, 3055) (krş. TS IV, 2779)

yekdirmek [yekemek (I), yekitmek, yekmek, yektirmek, yiktirmek]: Hafif topallamak. (DS VI, 4230) (krş. TS VI, 4489)

yemelemek: Topallamak. (DS VI, 4233) (krş. TS VI, 4522)

Az da olsa Derleme Sözlüğünde tespit edilen söz varlığının Güncel Türkçe Sözlükte "halk ağzı" kaydıyla yer aldığı da görülmüştür.

çalgın (III) [cartıl-I, çalğın (II), çalılı (II), çalık (I), çalkın, çalkun, çaluh, çaluk]: Kötürüm, inmeli, sakat. (DS II, 1052) (krş. GTS 386)

1. Türkiye Türkçesi Ağızlarında "Topallık" Kavram Alanı

Bu bölümde çalışmada tespit edilen söz varlığının alfabetik listesi verilmiştir. Çalışmada tespit edilen söz varlığında; topallıkla ilgili fiillerin çeşitliliği, ikilemeler, topal kişilere verilen lakaplar, yürüme bozuklukları ile ilgili kavramlar, hayvanlarda görülen topallıklara verilen adlar üzere söz varlığının çok çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. Bu bakımdan Türkiye Türkçesi ağızlarında topallık kavram alanının çeşitlilik gösterdiği ve oldukça zengin olduğu söylenebilir. Topallık kavramı, lakapların⁵ içinde

⁵ Bu konuda yapılmış çalışmalardan bazıları şunlardır: Nebi Bozkurt, (2003). "Lakaplar". *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: C. 27, 65-67; Asiye Mevbihe Coşar, (2003). "Trabzon'da Kullanılan Lakaplar Üzerine Bir Derleme/Değerlendirme". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 47 (1999), 26-40; Mehmet Aydın, (2006). "Adbilim Açısından Ordu ve Samsun Ağızlarındaki Bazı Lâkaplar". *Türk Dilleri Araştırmaları*, 16, 25-47; Ümit

değerlendirilecek bir alt başlıktır. Özellikle geleneksel toplum yapılarında lakapların sosyal hayatın vazgeçilmez bir parçası oldukları görülür. Genellikle köy yaşamında lakaplar yaygın olarak kullanılır. Köylerde hemen hemen her bireyin bir lakabı bulunmaktadır. Bu lakaplar kimi zaman kişilerin hoşlanacakları lakaplar olurken kimi zaman da kişilerin duymak istemeyecekleri, onur kırıcı lakaplar da olabilmektedir. Sağıp Atlı'nın bu hususta yaptığı şu değerlendirme önemlidir: "Lakaplar, genellikle köy ve kasaba gibi komşuluk ilişkilerinin hâlâ yaşatıldığı, yardımlaşmanın devam ettiği, çeşitli vesilelerle aynı ortamın paylaşıldığı, ortak kullanım alanlarının azlığı ve alternatiflerinin bulunmamasından dolayı sık olarak bir araya gelinmesi gibi ikili ilişkilerin yoğun olarak yaşandığı küçük yerlerde daha fazla verilmektedir" (Atlı, 2017: 103). Bu bağlamda ağızlarda da topallık kavram alanını karşılayan söz varlığının zengin olması beklenen bir gelişmedir. Çalışmada tespit edilen topallık kavram alanına giren söz varlığı şunlardır:

abalayıp gitmek: Topallamak, paytak paytak yürümek, apal apal yürümek. (DS I, 8)

abaz abaz yürümek: Büyük adımlar atarak, sallapati yürümek. (DS I, 13)

abcal abcal yürümek [abıl abıl yürümek, abşal abşal yürümek]: İki yana çokça eğilerek yürümek, çocuk gibi, ördek gibi yürümek. (DS I, 15)

abcal, abcalak: Sakatlığı olmadığı halde total gibi yürüyen. (DS I, 15)

abcalamak: Bacaklarını ayırarak yürümek: *Çocuk dün sünnet oldu, abcalıyor.* (DS I, 15)

abusalak: Yamuk yumuk yürüyen. (DS I, 35)

ağdır çöğdür yürümek: Topallayarak yürümek. (DS I, 87)

ağdırıklı (II): Aksak, sarsak, topallayarak yürüyüş. (DS I, 88)

ağdırmak (I): Topallamak, aksamak. (DS I, 88)

ağsak: Topal, hafifçe topallayan, aksak. (DS I, 111)

ağsamak: Topallamak, aksamak. (DS I, 112)

ahnıt (I): Sakat, hasta, kötürüm, zayıf. (DS I, 132)

aksımak: Topallamak. (DS I, 161)

algın (I): Kötürüm. (DS I, 213)

algın olmak: Çok çalışmaktan, ağır işten halsiz düşmek, kötürüm hale gelmek. (DS I, 214)

algın: Renksiz, cılız, zayıf, hastalıklı, kötürüm insan ya da hayvan (Külah -Al.; Ba.; Su.; Eskie - kin -Çr.). "Bir yanın algın, bir yanın çalgın olsun." Oğuz 2007a: 63 (Gösterir, 2020, s. 15).

ansak, aňsak: Topal, aksak. (DS I, 279)

aňsamak (II) [ansımak]: Topallamak, aksamak. (DS I, 279)

Özgür Demirci, (2014). "Ardahan'ın Hanak İlçesinde Kullanılan Lakaplar". *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, VI. 1-1, 1-12; Jale Öztürk, (2016). "Antakya Köylerinde Lakaplar". *Dr. Mehmet Tekin'e Armağan*, Oğuz, S. ve Arı, B. (Ed.), Mustafa Kemal Üniversitesi Yayınları, 262-281; Nevzat Özkan, (2016). "Adlandırma Yöntemi Olarak Lakaplar ve Büyükkışla'daki Örnekleri". *I. Uluslararası Bozok Bildiri Kitabı*, 3, 180-189; Zafer Yeşilöz (2012). "Nevşehir Lakaplarından Derleme Sözlüğüne Katkılar". *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 1. 2, 22-27; Ömer Faruk Yıldızkaya, (2014). "Emirdağ'da Lakaplar Üzerine Bir Araştırma". *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Y. VI, S. 1-1., 1-16; Şeref Boyraz, (1998). "Bir Yöre Örneğinden Hareketle Lakaplar Konusunda Bazı Dikkatler ve Bir Yöre Örneği", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, VII., 107-138; Sevinç Hasbay (2019). *Kars'ta Kullanılan Lakaplar Üzerine Bir İnceleme*. Kars: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi; Sağıp Atlı, (2017). "Manisa'nın Demirci İlçesindeki Lakaplar Üzerine Bir İnceleme", *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41.1. 2017, 101-137.

- apa (I):** Yürümesi gerektiği halde yürüyemeyen çocuk. (DS I, 282)
- apal topal:** Ağır aksak: Apal topal köyüne dek gidebildik. (DS I, 283)
- apıldıyık:** Yürümesini bilmeyen, düzgün yürüyemeyen. (DS I, 287)
- apışak (I) [apış apış, apışık -2, apışlaya apışlaya, apşak(I) -1, 2; apşalak, apuşak]:** 1. Bacaklarını açarak yürüyen, ayırık bacaklı. 2. Yan yan, bacakları aç aç yürüme. (DS I, 287)
- arbaş:** Eğri bacaklı. (DS I, 301)
- âsak, asak (II):** Topal, aksak. (DS I, 339)
- âsamak, asamak:** Topallamak, aksamak. (DS I, 339)
- asmaz:** Topal. (DS I, 346)
- astırmak:** Hafif topallamak, aksamak. (DS I, 348)
- avsak (II):** Hafif topal, aksak. (DS I, 391)
- avsal (I):** Yürüme bilmeyen kimse. (DS I, 391)
- bacağını çekmek:** Topallamak, aksayarak yürümek. (DS I, 456)
- badak (I) [babi (II) -2, basdibacak, baydağ (II), baytak, bıdıl (I)]:** Paytak yürüyen, bacakları çarpık olan: *Badağın biri hendeği atlayamadı.* (DS I, 460)
- badı badı (I) [badal badal (I) -2, badıl badıl (I) -2, bıd bıd -1, bidi bidi (IV)]:** 1. Çarpık, eğri, yalpalayarak yürüyüş, ördek yürüyüşü. 2. Yalpalayarak (yürüme için). (DS I, 465)
- baymal:** Yürürken ayak uçlarını içeriye doğru basarak yürüyen (kimse). (DS I, 583)
- beçel [beçal, beçil]:** Sakat insan veya hayvan. (DS I, 593)
- burhey:** Sakat, engelli (Taş vd., 2018, s. 64).
- burhutma:** Hafif aksayarak, sallanarak yürüyen kişi (İs.) (Gösterir, 2020, s. 60).
- buruk (I):** Aksak, topal, eğri basan. (DS I, 802)
- burutmak (II):** Topallamak, aksamak. (DS I, 805)
- bükdelek:** Eğilip, bükülerek yürüyen. (DS I, 816)
- cac:** Sakat, düzgün yürüyemeyen (kimse). (DS II, 839)
- canturık:** Hafifçe aksayıp yan yan yürüyen kişi (İs.) (Gösterir, 2020, s. 65).
- cürüme:** Kötürüm, yatalak, sakat kimse (Çr.) (Gösterir, 2020, s. 81).
- çaşşak (III):** Bozuk yürüyüşlü (kimse). (DS II, 1040)
- çalçar:** Eğri yürüyen, yürürken bacakları dolaşan (kimse). (DS II, 1050)
- çalgın (III) [cartıl-I , çalğın (II), çalılı (II), çalık (I), çalkın, çalkun, çaluğ, çaluk]:** Kötürüm, inmeli, sakat. (DS II, 1052)
- çarkıt [çarhacı]:** Sakat. (DS II, 1082)
- çonata:** Eli ayağı tutmayan, kötürüm. (DS II, 1268)
- çontuk:** Bir ayağın aksaması, topallık. *Çontuk çocu zor yürüyor, sıyor he.* (Özdemirel, 2021, s. 146).
- çot (I):** El veya ayağı sakat olan kimse, kötürüm, çolak. (DS II, 1274)

çoynamak (I): Felce uğramak, kötürüm olmak. (DS II, 1275)

çöğdellemek: Topallayarak yürümek. *Bacağıma bi yel geldi, çöğdelledim gettim* (Direkçi, 2018, s. 390).

çökek (II) Yerde sürünen, kötürüm. (DS II, 1281)

çöndül: Sağlıksız, biçimsiz, bozuk (yürüme için). (DS VI, 4482)

çönetir: Sakat. (DS II, 1288)

çört [cört (I) -1, çöt (IV), çötüre (III)]: Topal, çolak (kimse). (DS II, 1293)

çövdürmeç: Sakat, topal. (DS II, 1298)

debek dübek [debbel dübbel]: Düşe kalka, sendeleyerek (yürüme): *Bu çocuk daha tam değil, debek dübek yürüyor.* (DS II, 1392)

debelenmek [debenlemek -3, debennemeg -1, debennemek -3]: Ayaklarını sürterek yürümek. (DS II, 1392)

debeli: Biçimsiz yürüyen. (DS II, 1392)

debez: Yürürken sendeleyen. (DS II, 1394)

debezlemek [debez devez yürümek, debezlemek, debezimek (II) -1, debizlemek -1, dübez dübez yürümek -1]: Karanlıkta körler gibi şaşkın hareketler yaparak, sendeleyerek yürümek: *Kibriti bulup lambayı yakıncaya kadar epeyce devezledim.* (DS II, 1394)

debik: Yarı topallık. (DS II, 1394)

debiklemeç: Şaşırarak, korkudan şaşırıp bastığı yeri bilmemek, düşe kalka yürümek. (DS II, 1394)

debül dübül [debil dübil -1, debil dübil, debil dübül, debildüş, debir dübür, debiz debiz]: Dengesiz, sarsak, sendeleyerek, el yordamıyla, tökezleyerek (yürüme). (DS II, 1396)

dembeseç: Yürürken etrafa çarpan, sendeleyerek yürüyen, bastığı yeri bilmeyen. (DS II, 1415)

dembül dümbül: Yuvarlanarak düşe kalka (yürümek). (DS II, 1415)

depdüp deyip durmak (II) [depdüş etmek]: Sendeleyerek, düşe kalka yürümek. (DS II, 1426)

dingiş (I): Kötürüm. (DS II, 1506)

gaydalanmak (III) [gaydalamak, gaydalmak]: Sekerek yürümek. (DS III, 1944)

gırcı büklüm olmak: Sakat olmak. (DS III, 2029)

gırcı büklüm: Sakat (kimse). (DS III, 2029)

gıçuk [gılcır]: Topal. (DS III, 2031)

gıgıştırmak: Topallamak: *Topal bitarafa gıgıştırtıp gidiyor.* (DS III, 2036)

gıldır gol: Çolak. (DS III, 2040)

gıygaç: Topal, bacağı eğri kimse (Gösterir, 2020, s. 192).

gıygaşık (II): Ayakları çarpık (kimse). (DS III, 2066)

gıygışık gıygışık: Kalçası ya da beli ağrıyan kimsenin aksayarak yürümesini anlatır: *Bizim gişinin hatuna ağrı geldi eyce yürüyemiyor, gıygışık gıygışık gidiyor.* (DS III, 2066)

- goç (III):** Yürüyemeyen sakat (kimse). (DS III, 2090)
- heldir hıldür:** Düzensiz bir biçimde, sallanarak yürüme (Çr.) (Gösterir, 2020, s. 225).
- höldür (I):** Sakat. (DS III, 2430)
- hötüm:** Kötürüm (Çr.) (Gösterir, 2020, s. 238).
- itelli (II):** Felçli, çolak. (DS IV, 2569)
- kesper:** Topal (Gülseren, 2001, s. 162).
- kıccık:** Topal: *Hayvan taştan yuvarlandı, kıccık oldu.* (DS IV, 2783)
- kıcirik:** Kötürüm. (DS IV, 2785)
- kıçon:** Çok hafif topal (SBVH.300) (Memiş, 2019, s. 72).
- kırdırayak:** Topallayarak yürüyen (kimse). (DS IV, 2821)
- kırık yaylı:** Yürüme özürlü, topal (Os.) (Gösterir, 2020, s. 282).
- kıydırık[gyığaç, gyığışık, kıyışık, kıykaç]:** Topal, bacağı eğri kimse. (DS VI, 4560)
- kıygala kıygala:** Aksaya aksaya, topallaya topallaya: *Bir de baktım ki bizim mesek (öksüz) kıygala kıygala geliyor.* (DS IV, 2856)
- kıygışık:** Topal, bacağı eğri kimse (Çr.) (Gösterir, 2020, s. 285).
- koncal:** Uyuşuk, hissiyatını kaybetmiş gelişmemiş, gelişmesini tamamlayamamış, kısa ya da sakat kalmış (Sökmen, 2017, s. 474).
- koskos (I):** Topal. (DS IV, 2931)
- kurutma:** At, eşek ve sığırların bacaklarında olan tutukluk, aksaklık. (DS VI, 4575)
- küt (I) [kut (III) -1, kutrum, küd (I), küküm (I), kül kütürüm]:** Kötürüm, sakat. (DS IV, 3053)
- küt olmak (I) [kut olmak, kütelmeg]:** Kötürüm olmak, bacakları tutmamak. (DS IV, 3055)
- lapban lupban:** İyi yürüyememiş için. (DS IV, 3066)
- lapbasan (I):** Dengesiz, sarsak yürüyüşlü (kimse). (DS IV, 3066)
- lekmek:** Aksayarak yürümek. (DS IV, 3072)
- lömbürtü:** Ayağı yere vurarak, sıçrayarak yürüme. (DS VI, 4583)
- maymağ [maynak -1]:** Sendeleyerek yürüyen, topal. (DS IV, 3142)
- maymak (II) [maynağ -2, maymaşık -3, maynak -2, maytak]:** Ayakları çarpık (kimse). (DS IV, 3143)
- maymalamah: 1.** Topallayarak yürümek. **2.** Yürürken iki yana sallanmak. (DS IV, 3143)
- maytah:** Topal. (DS VI, 4590)
- meçul:** Engelli, sakat. *anadan meçul delim inek köstü altı yaşındaydım böyle oldum* (Nas ve Parlar, 2016, s. 59).
- mıhlama (II):** Nallanan hayvanlarda yanlış vurulan çivi nedeniyle olan topallık. (DS IV, 3181)
- mırık (III):** Topal. (DS IV, 3187)
- mucurum:** Kötürüm, yatalak, topal. (DS IV, 3216).

- oturag (I):** Kötürüm. (DS V, 3297)
- oturak (II):** Kötürüm. (DS V, 3297)
- oydaş:** Yürüyemeyen, zayıf çocuk. (DS V, 3302)
- öbelek öbelek:** Aksayarak, topallayarak (yürüyüş için): *Şu adam öbelek öbelek yürüyor.* (DS V, 3309)
- öbül öbül:** Dört ayak (yürüyüş için). (DS V, 3309)
- öcül öcül yürümek:** Paytak paytak yürümek. (DS V, 3310)
- papirik:** Topal, aksak. (DS VI, 4638)
- parpazlamak (I):** Sendeleyerek yürümek. (DS V, 3400)
- patalak patalak:** Ördek gibi yürüyüş için: *Ahmet patalak patalak yürüyor.* (DS V, 3409)
- patı:** Şişmanlıktan yalpalayarak yürüyen. (DS VI, 4641)
- paytak paytak:** İki yana sallanarak, ördek gibi yürüyüş için. (DS V, 3418)
- peçal [peçel -3]:** Kolu, bacağı sakat, düşkün kimse. (DS V, 3420)
- sallak sulak:** Dengesiz yürüme için. (DS VI, 4668)
- savak (II):** Topal. (DS V, 3554)
- savaklamak (II):** Topallamak. (DS V, 3555)
- segdemek:** Aksamak (Su.) (Gösterir, 2020, s. 375).
- sehe sehe:** Seke seke (yürüyüş). (DS V, 3569)
- sekelemek (I) [sekkellemek, sektirmek, seldirmek]:** Aksamak, topallamak. (DS V, 3570)
- seklemek:** Ayaklarını tam olarak yere basamamak, aksamak (İs.) (Gösterir, 2020, s. 376).
- sektelemek:** Sıçrayarak yürümek. (DS V, 3575)
- seldir süldür:** Düzensiz yürümek (Su.) (Gösterir, 2020, s. 376).
- selpük sülpük yürümek:** Dengesiz, uyumsuz yürümek (Obruk - Do.) (Gösterir, 2020, s. 377).
- şapşalak (IV):** Çarpık yürüyüştü kimse. (DS V, 3749)
- şapul:** Ayağı çarpık, biçimsiz yürüyen. (DS V, 3750)
- şaybal şaybal etmek:** Dengesiz yürümek. (DS V, 3756)
- şaydal:** Ayakları dışa dönük olarak, sallantılı (yürüyüş için). (DS V, 3756)
- şaynak:** Topal. (DS V, 3757)
- şil:** Kötürüm, sakat. (DS VI, 4729)
- tapanayak:** Düzgün yürüyemeyen, ayağı eğri. (MDD)
- taşrakmak:** Ayağını taşa çarpıp incitmek, topallayarak yürümek. (DS V, 3843)
- tavara (I):** Eğri (bacak için). (DS V, 3848)
- taytak (II):** Ayaklarını içe doğru basan, yana eğilerek yürüyen (kimse için). (DS V, 3855)
- tekgiç:** Topal kimseler için söylenir (MDD)
- teltük (V):** Sallanarak, dengesiz yürüyen (kimse). (DS V, 3875)

- tırısı kalkmak:** Sıçrayarak yürümek. (DS V, 3922)
- titak:** Yan yan yürüyen (kimse). (DS V, 3929)
- top olmak (I):** Kötürüm olmak. (DS V, 3966)
- topaç (IV) [topuç]:** Kötürüm. (DS V, 3963)
- töker:** Kötürüm. (DS V, 3981)
- töngül töngül:** Yaşlılıktan, güçsüzlükten yavaş ve sendeleyerek yürüme için. (DS V, 3985)
- uçurum (I):** Aşırı topal. (DS VI, 4025)
- ulok:** Kötürüm. (DS VI, 4036)
- yamalamak:** Ayağını çekerek yürümek. (DS VI, 4154)
- yambul yambul [yambur yumbur, yançuk yumçuk]:** Eğri büğrü (yürümek için): *Öyle yambul yambul yürüme.* (DS VI, 4156)
- yamıcikkırık:** Topal, aksak. (DS VI, 4156)
- yampir:** Topal (Ka.). *"Topala yampir, patatese de gompir derler Kargı'da."* Dbk 2003: 134 (Gösterir, 2020, s. 457).
- yanbal:** Topal (Efe, 2021, s. 791).
- yanbastı (I):** Topal, aksak. (DS VI, 4163)
- yangabiz:** Topallayarak yürüyen, aksak (Tekin ve Cantürk, 2014, s. 39).
- yangal (I):** Çarpık yürüyüşlü (kimse). (DS VI, 4166)
- yanıç (IV):** Topal, yan yan yürüyen. (DS VI, 4169)
- yanıkırık (I):** Yan yürüyen, sakat. (DS VI, 4170)
- yankeş (II):** Yan yan yürüyen. (DS VI, 4172)
- yanpiri [yamperi -1, yampir, yampir, yampiş, yanfiri, yanpırı, yanpi, yanpir, yanpiri]:** Eğri, çarpık, yan yan yürüme için. (DS VI, 4158)
- yantır [yantırı -I, yantir (II), yantiri (I)]:** 1. Titrek, doğru yürüyemeyen, yan yan yürüyen. 2. Topal, aksak. (DS VI, 4176)
- yap yap (II):** Doğru yürüyemeyen, dengesiz (kimse için). (DS VI, 4182)
- yargılamak:** Bir yana aksamak. (DS VI, 4185)
- yarımlıh, yarımlik (I):** Sakatlık. (DS VI, 4187)
- yayalak:** Kalça çıkıklığı olup, iki yana eğilerek yürüyen. (DS VI, 4211)
- yayalamak (I):** Kaz gibi, iki yana sallanarak yürümek. (DS VI, 4211)
- yaydal (I) [yaybalak, yaydalak]:** Ayakları dışa dönük basan. (DS VI, 4211)
- yekdel:** Hafif topal, aksak (Direkçi, 2018, s. 401).
- yekdiri yekdiri:** Topallaya topallaya. (DS VI, 4230)
- yekdirlop** Aksak, topal. (Toker, 2011, s. 1236).
- yekdirmek [yekemek (I), yekitmek, yekmek, yektirmek, yiktirmek]:** Hafif topallamak. (DS VI, 4230)
- yekelik:** Topallık. (DS VI, 4230)

- yekidik:** Topal, aksak (Arslan, 2018, s. 362).
- yelimsemek:** Topallamak. (DS VI, 4237)
- yelkoma:** Öküzlerde geçici topallık. (DS VI, 4238)
- yelte:** Aksak (at için). (DS VI, 4242)
- yemelemek:** Topallamak. (DS VI, 4233)
- yepelemek (III):** Topallamak. (DS VI, 4251)
- yete:** Sakatlık. (DS VI, 4258)
- yevelemek (II):** Topallayarak ya da sürünerek azar azar ilerlemek. (DS VI, 4261)
- yıfıl yıfıl:** Yavaş yavaş, sallanarak yürümek için (Çalyayla -Çr.) (Gösterir, 2020, s. 472).
- yömelemek:** Aksamak. (DS VI, 4307)
- zangaç [zankaç]:** Topal. (DS VI, 4349)
- zaynak:** Topal, kötürüm. (DS VI, 4356)
- zebel zübel:** Düşe kalka, yalpalayarak (yürüme için). (DS VI, 4356)
- zeklemek (I):** Tek ayakla yürümek, sekmek. (DS VI, 4359)

Sonuç

Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topallık Kavram Alanı adlı bu çalışmada, Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan topallık kavram alanı tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada kaynak eser olarak *Derleme Sözlüğü* kullanılmıştır. Türkiye Türkçesi ağızlarına ait zengin söz varlığının bir arada bulunduğu *Derleme Sözlüğü*, ağız sözlükçülüğünün temel kaynağı durumundadır. Bu bakımdan çalışmada kaynak eser olarak *Derleme Sözlüğüne* yer verilmiştir. Bununla birlikte Türkiye Türkçesi ağızlarında var olan söz varlığının tamamı *Derleme Sözlüğü'nde* yer almamaktadır. Bu sebeple pek çok araştırmacı tarafından “*Derleme Sözlüğüne Katkılar*” başlıklı yayınlar yapılmıştır. “*Derleme Sözlüğüne Katkılar*” başlığını taşıyan bu yayınlar taranarak *Derleme Sözlüğüne* yer almayan topallık kavram alanına ait söz varlığı da çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunlara ilave olarak Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili yapılmış çeşitli eserler de taranmış ve tespit edilen söz varlığı çalışmaya dâhil edilmiştir. Böylelikle Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan topallık kavram alanına ait söz varlığı geniş ölçüde tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada tespit edilen söz varlığı incelendiğinde Türkiye Türkçesi ağızlarının “topallık” kavram alanı açısından oldukça zengin veriler taşıdığı görülecektir. Çalışmada tespit edilen söz varlığında; topallıkla ilgili fiillerin çeşitliliği, ikilemeler, topal kişilere verilen lakaplar, yürüme bozuklukları ile ilgili kavramlar, hayvanlarda görülen topallıklara verilen adlar olmak üzere söz varlığının çok çeşitlilik gösterdiği görülür. Topallık gibi spesifik bir konuda Türkiye Türkçesi ağızlarında 188 adet söz varlığı tespit edilmiştir. Bu sayıya tespit edilen topallık kavram alanına giren kelimelerin fonetik değişkeleri dâhil değildir. *debül dübüül: Dengesiz, sarsak, sendeleyerek, el yordamıyla, tökezleyerek (yürüme) (DS II, 1396)* örneğinde görüldüğü gibi kelimenin 6 tane fonetik değişkesi vardır: [*debil dübil -1, debil dübil, debil dübüül, debildüş, debir dübüür, debiz debiz*].

Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili pek çok çalışma yapılmıştır (bk. Gülensoy ve Alkaya). Bu çalışmalar daha ziyade belli bir ağız bölgesinin ses ve şekil bilgisi özelliklerinin belirlenmesi ile söz varlığının tespit edilmesi şeklindedir. Buna karşın ağızların tematik olarak ele alınıp incelendiği çalışmalar ise oldukça sınırlıdır. *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Topallık Kavram Alanı* adlı bu çalışma esasında tematik bir çalışmadır.

Çalışmada topallık kavram alanına ait söz varlığı belirlenmeye çalışılmıştır. Türk dilinin pek çok gizli hazinesini bünyesinde barındıran Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili yeni tematik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. Yapılacak bu çalışmalar ile Türkiye Türkçesi ağızlarında yer alan söz varlığı tematik açıdan ele alınıp incelenecektir. Özellikle derleme çalışmalarının artırılması yeni söz varlığının da tespit edilmesini sağlayacaktır. Türkiye Türkçesi ağızları ile ilgili tematik çalışmaların artırılması bu bakımdan önem arz etmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılan bu küçük çalışmada Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan "topallık" kavram alanı belirlenmeye ve tespit edilen söz varlığı toplu olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tespit edilen söz varlığında hareketle Türkiye Türkçesi ağızlarında var olan "topallık" kavram alanının oldukça zengin olduğu görülmüştür. Elbette Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanılan "topallık" kavram alanına ait kelimeler bu çalışmada tespit edilen söz varlığı ile sınırlı değildir. Ağızlarla ilgili yapılacak yeni derleme ve araştırmalarla bu sayı artabilecektir.

Kaynakça

- Aksan, D. (2004). Kelime bilimi ve Anlambilimi Ölçütlerinden Yararlanarak Bir Yazı Dilinin Eskiliğini Saptama Yolları I: Kavram Alanı - Kelime Ailesi İlişkileri ve Türk Yazı Dilinin Eskiliği Üzerine. *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*. Ankara: Multilingual Yayınları, 110-119.
- Arslan, D. (2018). Eğirdir ve Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(15), 358-363.
- Atlı, S. (2017). Manisa'nın Demirci İlçesindeki Lakaplar Üzerine Bir İnceleme. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41(1), 101-137.
- Aydın, M. (2006). Adbilim Açısından Ordu ve Samsun Ağızlarındaki Bazı Lâkaplar. *Türk Dilleri Araştırmaları*, 16, 25-47.
- Balcı, H. A. (2019). Dilbilimsel Açından Argoda 'Kabadayı' ile İlgili Sözcüklerin Kavram Alanı. *I. Uluslararası Beydağı Sosyal ve Beşerî Bilimler Kongresi Kitabı*, 111-121.
- Batu, G. G. İ. (2019). *Tarama ve Derleme Sözlüğü'nden Hareketle Güzellik Kavram Alanı Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Biçer, Ü. (2021). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Ölüm Kavram Alanına Ait Söz Varlığı*. Yüksek Lisans Tezi. Çorum: Hitit Üniversitesi.
- Boyraz, Ş. (1998). Bir Yöre Örneğinden Hareketle Lakaplar Konusunda Bazı Dikkatler ve Bir Yöre Örneği. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, VII, 107-138.
- Bozkurt, N. (2003). Lakaplar. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: C. 27, 65-67.
- Bozok, E. (2021). *Temizliğin Türkçesi Tarihî ve Çağdaş Türk Lehçelerinde Temizlik Kavram Alanı*. İstanbul: Hiperyayın.
- Coşar, A. M. (2003). Trabzon'da Kullanılan Lakaplar Üzerine Bir Derleme/Değerlendirme. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 47(1999), 26-40.
- Çınar, A. (2021). *Kutb'un Hüsvrev ü Şîrin'inde Adların Kavram Alanı*. Yüksek Lisans Tezi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi.
- Demirci, Ü. Ö. (2014). Ardahan'ın Hanak İlçesinde Kullanılan Lakaplar. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, VI(1-1), 1-12.
- Direkci, B. (2018). Derebucak (Merkez) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Turkish Studies International Periodical For The Languages*, 13(20), 383-402.

- Efe, K. (2020). Ankara Güdül Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science*, 7(49), 786-827.
- Erdem Nas, G. ve Parlar, Z. (2016). Bartın Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 50-59.
- Ergin, M. (2011). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basımevi.
- Gösterir, İ. (2011). *Çorum Yöresi Ağzları Sözlüğü, Genişletilmiş, Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı*. Çorum: Çorum Belediyesi Kent Arşivi.
- Gülensoy, T. (1999). Ağız Araştırmalarının Bugünkü Durumu. *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997)*, Ankara: TDK Yayınları.
- Gülensoy, T. ve Alkaya, E. (2011). *Türkiye Türkçesi Ağzları Bibliyografyası*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gülseren, C. (2001). Darende'nin Gizli Dili "Hazeynce". *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 159-164.
- Güven, Ö. (2021). Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar II. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 5, 299-315.
- Hasbay, S. (2019). *Kars'ta Kullanılan Lakaplar Üzerine Bir İnceleme*. Kars: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Karadavut, A. (2022). Eski Uygurca Budist Metinlerde "Sonsuz" Kavram Alanı. *Karadeniz Araştırmaları*, XIX(75), 909-922.
- Karçığa, S. (2015). *Dede Korkut Kitabı'nın Anlam Bilimsel Çözümlemesinde Kavram Alanının Rolü*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Memiş, Ö. (2019). *Bayburt İli Ağız Söz Varlığı*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Oğuz, B. B. (2021). Türkçe Sözlüklere Göre "Salgın" Kavram Alanı. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 233-252.
- Özdemirel, S. (2021). Niğde (Dünderli Kasabası) Yöresinden Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türklük Bilimi Aratırmaları*, 50, 137-149.
- Özkan, M. vd. (2006). *Yüksek Öğretimde Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*. 2. bs., İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özkan, N. (2016). Adlandırma Yöntemi Olarak Lakaplar ve Büyükkışla'daki Örnekleri. I. *Uluslararası Bozok Bildiri Kitabı*, 3, 180-189.
- Öztürk, J. (2016). Antakya Köylerinde Lakaplar. *Dr. Mehmet Tekin'e Armağan* (Ed. Oğuz, S. ve Arı, B.), Mustafa Kemal Üniversitesi Yayınları, 262-281.
- Sökmen İ. (2017). Derleme Sözlüğü ve Bismil Türkmen Ağızı. *Turkish Studies*, 12(5), 461-484.
- Taş, N. F. vd. (2018). Erzincan Refahiye Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 61-66.
- Tekin, F. ve Cantürk, S. (2014). Giresun ve Yöresi Ağzlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 33-46.

- Toker, M. (2011). Derleme Sözlüğü ve Mersin Ağzı Sözlüğü'ne Tarsus Yöresinden Katkılar. *Turkish Studies*, 6(3), 1229-1249.
- Trier, J. (1969). *Kelime Alanları ve Kavram Alanları Üzerine*. (Çev. Hüseyin Sesli). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Bölge Ağızlarında Atasözleri ve Deyimler I-II*. 4. bs., Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-II-III-IV-V-VI*. 3. bs. (Birleştirilmiş tıpkıbasım), Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (2009). *XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü I-VIII*. 3. bs., Ankara: TDK Yayınları.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yaldızkaya, Ö. F. (2014). Emirdağ'da Lakaplar Üzerine Bir Araştırma. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, (VI)1-1, 1-16.
- Yeşilöz Z. (2012). Nevşehir Lakaplarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 1(2), 22-27.